

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 412

Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka

Redaktorzy naukowi

Adam Kopiński

Paweł Kowalik

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Beata Mazur
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-568-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Andrzej Babiartz: Zorganizowana część przedsiębiorstwa z branży gier komputerowych jako wkład do nowej spółki z udziałem funduszu VC (Organized part of a company from the computer games industry as a contribution to the new venture).....	11
Krystyna Brzozowska: Znaczenie Europejskiego Banku Inwestycyjnego w rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego w Europie (A role of the European Investment Bank in European PPP development).....	24
Elżbieta Drogosz-Zabłocka, Agnieszka Kopańska: Partnerstwo publiczno-prywatne – analiza korzyści dla interesu publicznego w przypadku wykorzystania w szkolnictwie zawodowym w Polsce (Public Private Partnership – value for money in case of vocational education in Poland)	35
Krzysztof Dziadek: Zarządzanie finansami projektów unijnych w świetle badań empirycznych (Financial management of projects co-financed from the EU in the light of empirical research).....	46
Anna Feruś: Wykorzystanie nowych modeli kapitalizacji do oceny spłaty kredytu przy równych ratach kapitałowo-odsetkowych na przykładzie Banku Pekao SA (Use of new models of capitalization for the evaluation of the credit equal installments of capital and interest on the example of Bank PEKAO S.A.)	56
Piotr Figura: Zróżnicowanie płynności finansowej w zależności od wielkości przedsiębiorstwa (Diversity of financial liquidity depending on the size of an enterprise)	66
Iwona Gorzeń-Mitka: Gender differences in risk management. Small and medium sized enterprise perspective (Różnice w zarządzaniu ryzykiem ze względu na płeć. Perspektywa małych i średnich przedsiębiorstw).....	80
Joanna Hady, Małgorzata Leśniowska-Gontarz: Analiza wydatków na ochronę zdrowia a kondycja zdrowotna polskiego społeczeństwa (Expenditures on healthcare system against health condition of Polish society)...	90
Dagmara Hajdys: System wsparcia partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce na tle systemów wybranych państw Unii Europejskiej (Poland's PPP support system as juxtaposed with the systems operating in selected countries)	106
Jacek Kalinowski: The impact of the use of funding sources for targeted research projects on the accounting system of research institutes in Poland	

– the results and analysis of the survey (Wpływ wykorzystania źródeł finansowania celowych projektów badawczych na system rachunkowości w instytutach badawczych w Polsce – wyniki i analiza badań ankietowych)	118
Paweł Kowalik: Kryzys finansowo-gospodarczy a stan finansów publicznych nowych krajów członkowskich UE (Financial and economic crisis vs. the condition of public finances in new Member States of the EU).....	134
Paweł Kowalik, Małgorzata Kwiedorowicz-Andrzejewska: Poziome wyrównanie dochodów w Polsce na przykładzie Dolnego Śląska (Model of horizontal equalization in Poland – example of Lower Silesian Voivodeship)	144
Justyna Kujawska: Wydatki na opiekę zdrowotną a efekty zdrowotne – analiza porównawcza krajów europejskich metodą DEA (Health care expenditures vs. health effects – comparative analysis of European countries by DEA method)	156
Agnieszka Kuś, Magdalena Pawlik: Wykorzystanie modelu regresji wielorakiej do określenia czynników kształtujących poziom kapitału obrotowego w przedsiębiorstwach przemysłowych (The application of multiple regression model for determining factors shaping the level of working capital in industrial companies).....	166
Jacek Lipiec: Risk of public family firms (Ryzyko giełdowych firm rodzinnych)	185
Katarzyna Lisińska: Determinanty struktury kapitału na poziomie państwa na podstawie przeglądu literatury (Country-specific capital structure determinants. Review of the literature)	204
Tomasz Łukaszewski, Wojciech Głocko: Wpływ cen energii i systemu wsparcia na efektywność inwestycji wiatrowych w Polsce (Impact of selected instruments of energy market on wind farm efficiency in Poland).....	216
Barbara Michalak-Prymon: Zakres stosowania przez podmioty sektora bankowego dokumentu <i>Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych</i> (Implementation of corporate governance principles by the institutions supervised by the financial supervision authority).....	229
Ireneusz Miciuła: Methods for providing economic safety in business transactions in the context of currency risk (Metody zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego w transakcjach biznesowych w kontekście ryzyka walutowego)	246
Magdalena Mikołajek-Gocejna: Willingness to disclose information versus investors' expectations in companies listed on the Warsaw Stock Exchange (Skłonność spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie do ujawniania informacji a oczekiwania inwestorów)	257
Dorota Starzyńska: Aktywność innowacyjna przedsiębiorstw a przynależność do sektorów przemysłu wynikająca z różnych poziomów techniki w świetle badań ankietowych (Innovation activities in manufacturing enterprises by technology levels in the light of the survey)	273

Wacława Starzyńska, Magdalena Sobocińska: Ocena konkurencyjności rynku zamówień publicznych na przykładzie oprogramowania informatycznego (Evaluation of competitiveness of public procurement market on the example of computer software)	287
Emilia Stola, Artur Stefański: The relation between the share of family enterprises in the credit portfolio and the quality of the entire bank credit portfolio and profitability of selected cooperative banks' asset (Zależność między udziałem przedsiębiorstw rodzinnych w portfelu kredytowym a jakością całego portfela kredytowego i rentownością majątku wybranych banków spółdzielczych)	296
Jarosław Szymański: Pozacenowe kryteria wyboru najkorzystniejszej oferty a nowelizacja prawa zamówień publicznych (Non-price criteria for selecting the best offer and amendment of the law on public procurement)	308
Anna Wawryszuk-Misztal: Bezpośrednie koszty emisji akcji w pierwszej ofercie publicznej na GPW w Warszawie (Direct costs of share issuance in IPO on the Warsaw Stock Exchange)	320
Paweł Wnuczak: Skuteczność rekomendacji wydawanych przez analityków giełdowych w okresach stagnacji na rynkach kapitałowych (Effectiveness of recommendations issued by stock market analysts in periods of stagnation on capital markets)	333
Magdalena Załęczna: Przestrzenne rozmieszczenie inicjatyw partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce (Spatial distribution of Public Private Partnership's ideas in Poland)	343
Danuta Zawadzka, Ewa Szafraniec-Siluta, Roman Ardan: Factors influencing the use of debt capital on farms (Czynniki wpływające na wykorzystanie kapitału obcego przez gospodarstwa rolne)	356

Wstęp

Działalność gospodarcza, w skali zarówno makroekonomicznej, jak i mikroekonomicznej, składa się z gospodarki realnej wytwarzającej dobra i świadczącej usługi, w której kluczową rolę odgrywa szeroko rozumiana sfera finansów, obejmująca trzy zasadnicze grupy zagadnień: racjonalnego wyboru celów jednostek (organizacji) gospodarczych w aspekcie finansowym, optymalnych źródeł ich finansowania, a także efektywnego wykorzystania zgromadzonych zasobów finansowych.

Procesy globalizacyjne, a także kryzysy polityczne i wojskowe, sytuacja gospodarcza w Unii Europejskiej spowodowana falą imigracji, załamanie w gospodarce chińskiej muszą być uwzględniane przy podejmowaniu bieżących i strategicznych decyzji finansowych. Ponadto okoliczności te przyczyniają się do powstawania niekorzystnych warunków gospodarowania przedsiębiorstw w sferze pozyskiwania kapitałów, a w skali makro mogą prowadzić do powiększania deficytu i długu publicznego. Warunki zewnętrzne i wewnętrzne wymuszają jeszcze większą koncentrację teorii i praktyki zarządzania finansami na problemach zarówno finansów publicznych, jak i finansów przedsiębiorstw. Chodzi mianowicie o takie zarządzanie finansami, które powoduje pomnażanie bogactwa właścicieli kapitału i jednocześnie prowadzi do wzrostu dobrobytu całych społeczności. Zagadnieniom tym poświęcone są artykuły opublikowane w niniejszym zeszycie Prac Naukowych. Problematyka poruszana w przedstawionych opracowaniach dotyczy między innymi następujących obszarów zarządzania finansami: pozyskiwania kapitałów przez inicjatywy partnerstwa publiczno-prywatnego, udziału *venture capital*, zarządzania finansami w jednostkach sektora publicznego, np. w służbie zdrowia, zarządzania ryzykiem w podmiotach gospodarczych, sterowania strukturą kapitału i płynnością finansową przedsiębiorstwa, finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, oceny efektywności inwestycji w odnawialne źródła energii, finansowych aspektów zamówień publicznych, finansów sektora bankowego oraz efektywności rynku kapitałowego.

Artykuły wchodzące w skład niniejszej publikacji są związane z coroczną konferencją „Zarządzanie finansami – teoria i praktyka”, organizowaną przez Katedrę Finansów Przedsiębiorstwa i Zarządzania Wartością oraz Katedrę Finansów Publicznych i Międzynarodowych Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z udziałem pracowników naukowych z najważniejszych ośrodków akademickich w Polsce, przedstawicieli praktyki gospodarczej i gości zagranicznych. Konferencja ewoluowała od wąskiego niegdyś ujęcia zarządzania finansami firm do ujęcia szerszego, którego istotą jest objęcie różnych sfer działalności gospodarczej, w których zarządzanie finansami ma duże

znaczenie. Dotyczy to finansów międzynarodowych, w tym finansów Unii Europejskiej, finansów centralnych (rządowych), finansów lokalnych (w tym jednostek samorządowych), finansów służb publicznych, jak również finansów wielu innych podmiotów gospodarczych.

Jako redaktorzy naukowci książki w imieniu autorów i własnym wyrażamy głęboką wdzięczność recenzentom – Paniom Profesor: Agacie Adamskiej, Aurelii Bielawskiej, Krystynie Brzozowskiej, Teresie Famulskiej, Małgorzacie M. Hybkiej, Wacławie Starzyńskiej, Paulinie Ucieklak-Jeż, oraz Panom Profesorom: Jerzemu Kitowskiemu, Jakubowi Marszałkowi i Jerzemu Różańskiemu – za wnikliwe recenzje i cenne uwagi, które przyczyniły się do powstania publikacji na odpowiednio wysokim poziomie naukowym.

Mamy nadzieję, że niniejsza lektura będzie inspiracją nie tylko do dalszych badań naukowych, ale również do wdrażania innowacyjnych rozwiązań w zakresie finansów zarówno w sektorze przedsiębiorstw, jak i w sektorze publicznym.

Adam Kopiński, Paweł Kowalik

Dagmara Hajdys

Uniwersytet Łódzki

e-mail: dagmara.hajdys@uni.lodz.pl

**SYSTEM WSPARCIA PARTNERSTWA PUBLICZNO-
-PRYWATNEGO W POLSCE NA TLE SYSTEMÓW
WYBRANYCH PAŃSTW UNII EUROPEJSKIEJ**

**POLAND'S PPP SUPPORT SYSTEM AS JUXTAPOSED
WITH THE SYSTEMS OPERATING
IN SELECTED COUNTRIES**

DOI: 10.15611/pn.2015.412.09

Streszczenie: W 2015 r. mija dziesięć lat od przyjęcia przez Polskę ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym (PPP). Pierwszy akt prawny nie przyczynił się jednak do zawarcia umów o PPP, czego przyczyn upatrywano w niedociągnięciach formalnoprawnych przyjętych rozwiązań. Dopiero przyjęcie nowej ustawy o PPP w 2008 r. i ustawy o koncesji na roboty budowlane lub usługi w 2009 r. stworzyło warunki dla zawarcia umów o PPP. Celem artykułu jest analiza komparatywna rozwiązań prawno-instytucjonalnych w Polsce i wybranych krajach, związanych z wdrażaniem formuły PPP. Głównym źródłem informacji są publikacje prac EPEC, Banku Światowego, Ministerstwa Gospodarki, instytucji wdrażających PPP w analizowanych krajach oraz wyniki badania ankietowego. Analiza rozwiązań prawno-instytucjonalnych pozwala na stwierdzenie, że nie wszystkie analizowane kraje mają specjalne regulacje prawne poświęcone formule PPP, jednak w każdym z państw funkcjonuje co najmniej jedna jednostka ds. PPP upowszechniająca partnerstwo publiczno-prywatne.

Słowa kluczowe: partnerstwo publiczno-prywatne, regulacje prawne w zakresie PPP, wsparcie instytucjonalne.

Summary: It is now 10 years since Poland adopted the Act on PPP. The first act did not, however, contribute to the signing of any PPP contracts. The reasons for that stemmed essentially from the shortcomings of the formal-legal solutions embraced at that time. It was only when Poland adopted a new Act on PPP (December 19, 2008) as well as on concession for construction works and services (January 9, 2009) that more favourable conditions for concluding PPP contracts were created. This article aims to identify the legal and institutional solutions embraced in Poland and in other countries implementing the PPP formula. The main sources of information include: publications released by EPEC, the World Bank, the Ministry of Economy, institutions responsible for the implementation of PPP in the countries under analysis, as well as the results of questionnaire surveys. The analysis of the adopted legal-institutional solutions allows to conclude that not all of the countries concerned have special PPP-related legal regulations. In each country, however, there is at least one PPP-related unit responsible for promoting the notion of public-private partnership.

Keywords: public-private partnership, legal regulations concerning PPP, institutional support.

1. Wstęp

W 2015 r. mija dziesięć lat od przyjęcia przez Sejm ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym [Ustawa z dnia 28 lipca 2005]. Był to pierwszy akt prawny w Polsce, który miał prawnie usankcjonować współpracę sektora publicznego z sektorem prywatnym. W rzeczywistości stał się regulacją, która skutecznie zablokowała rozwój formuły partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) w Polsce. Jako główne przyczyny takiego stanu rzeczy wskazywano: nieprawidłowości formalnoprawne uniemożliwiające formalne zamieszczenie ogłoszenia o postępowaniu PPP, konieczność przeprowadzenia kosztownych analiz przedinwestycyjnych oraz brak wsparcia instytucjonalnego.

Obecnie zasady współpracy publiczno-prywatnej wyznaczają dwie odrębne regulacje: ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym z 2008 r. [Ustawa z dnia 19 grudnia 2008] oraz ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi z 2009 r. [Ustawa z dnia 9 stycznia 2009]. Przyjęte w tych aktach prawnych rozwiązania przełożyły się na wymierne efekty w postaci zawartych umów o PPP. Jak wynika z dostępnych raportów [Ministerstwo Gospodarki 2013a; Ministerstwo Gospodarki 2013b; Hausner 2013] poświęconych partnerstwu publiczno-prywatnemu w Polsce, w latach 2009-2013 systematycznie rosła liczba planowanych i realizowanych inwestycji w tejsze formule. Charakterystyczna dla polskiego rynku duża dysproporcja pomiędzy liczbą postępowań przetargowych a liczbą rzeczywiście zawartych umów świadczy, zdaniem ekspertów i uczestników rynku PPP, o niewystarczającej wiedzy na temat mechanizmów i istoty współpracy w ramach PPP, braku standardów, procedur i wzorców postępowań, wzorców dokumentacji, barierach psychologicznych i organizacyjnych, w ramach których szczególną uwagę zwraca się na niezadawalający system wsparcia instytucjonalnego.

Celem artykułu jest analiza komparatywna rozwiązań prawno-instytucjonalnych w Polsce i wybranych krajach stosujących formułę PPP. Podstawową metodą badawczą zastosowaną w opracowaniu jest metoda opisowa oparta na syntetycznej analizie aktów prawnych regulujących współpracę sektora publicznego z sektorem prywatnym, wybranej literatury krajowej i zagranicznej oraz publikacji EPEC, Banku Światowego, Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, instytucji wdrażających PPP w wybranych krajach oraz wyniki badania ankietowego przeprowadzonego przez autorkę w jednostkach samorządu terytorialnego w latach 2009-2011, które opublikowały w Biuletynie Zamówień Publicznych lub Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej ogłoszenie o wyborze partnera prywatnego dla przedsięwzięcia planowanego do realizacji w formule PPP.

2. Partnerstwo publiczno-prywatne w systemie prawnym Polski i wybranych państw Unii Europejskiej

Przepisy prawne regulujące współpracę sektora publicznego z podmiotem prywatnym w ramach formuły partnerstwa publiczno-prywatnego uznaje się za odpowiednie, jeśli tworzą warunki do jego rozwoju i sprawnego funkcjonowania. Jak wynika z dokumentów Komisji Europejskiej [Komunikat wyjaśniający Komisji 2008/C91/02; Green Paper on PPP 2004; Guidelines for Successful PPP 2004], tylko jasne, przejrzyste i stabilne regulacje prawne dotyczące PPP przesądzają o jego sukcesie. Złożoność formuły PPP, wynikająca z konieczności pogodzenia interesów dwóch podmiotów działających w odmiennych ramach prawno-organizacyjnych i reprezentujących inne cele, wymusza stworzenie takich rozwiązań prawnych, które zagwarantują nienaruszalność interesów każdej strony zaangażowanej w PPP i będą trwale osadzone w strukturze prawnej państwa. Jest to szczególnie ważne w kontekście ograniczenia niepewności oraz stworzenia warunków sprzyjających zaangażowaniu się kluczowych podmiotów w projekt PPP. Praktyka pokazała, że państwa, które wykonują zadania publiczne w formule partnerstwa, dostosowały system prawny do nowych rozwiązań gospodarczych. Główne regulacje dotyczyły sprecyzowania praw i obowiązków stron partnerstwa, zasad współpracy i monitorowania jej przebiegu w celu osiągnięcia zamierzonego efektu w stosunku do zaangażowanych środków finansowych [Ministerstwo Gospodarki 2013b]. Rozwiązanie powyższych kwestii nie następuje tylko na płaszczyźnie uregulowań prawnych (ustaw, rozporządzeń), ale także wypracowania stabilnych i przejrzystych procedur postępowania i wzorców zachowań.

Na szczęblu Unii Europejskiej partnerstwo publiczno-prywatne, pomimo wagi, jaką mu się przypisuje w zakresie realizacji zadań publicznych, nie doczekało się prawnie wiążącej regulacji. Prawo unijne traktuje PPP jako model współpracy oparty na zasadach konkurencyjnego rynku i otwartego trybu wyboru wykonawcy zadania opartego na przepisach zamówień publicznych lub koncesji. Stąd rekomendacje w sprawie zastosowania partnerstwa znajdujemy w: *Guidelines for Successful Public-Private Partnerships* [Guidelines for Successful PPP 2004], *Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions* [Green Paper on PPP 2004] oraz Komunikacie wyjaśniającym Komisji w sprawie stosowania prawa wspólnotowego dotyczącego zamówień publicznych i koncesji w odniesieniu do zinstytucjonalizowanych partnerstw publiczno-prywatnych [Komunikat wyjaśniający Komisji 2008/C91/02]. Wymienione dokumenty odnoszą się do wybranych kwestii, co powoduje, że mają one charakter poradnikowy oraz wyjaśniający zasady stosowania prawa unijnego do zawierania umów o partnerstwo. Z tego powodu przyjęte rozwiązania traktowane są jako tzw. prawo miękkie [Hajdys 2013].

W praktyce państwa, które wykorzystują formułę partnerstwa publiczno-prywatnego, można podzielić na dwie grupy:

- państwa, w których uchwalono odrębny akt prawny przeznaczony dla partnerstwa publiczno-prywatnego,
- państwa, gdzie nie istnieje odrębny akt prawny, a współpraca partnerska odbywa się na mocy obowiązującego prawa gospodarczego.

Ustawą o partnerstwie publiczno-prywatnym współpraca międzysektorowa uregulowana została we: Francji, Grecji, Irlandii, na Łotwie, w Niemczech, Polsce. Ustawa koncesyjna wyznacza ramy prawne w: Bułgarii, Czechach, na Litwie, w Rumunii, na Słowacji, w Hiszpanii i we Włoszech [Word Bank 2014].

Według raportu opublikowanego przez European PPP Expertise Centre (EPEC) [European PPP Expertise Centre 2014] niekwestionowanym liderem od lat na rynku PPP jest Wielka Brytania. W 2014 r. zamknięcie finansowe uzyskały 24 projekty na łączną wartość 6,6 mln euro (dla porównania w 2013 było to 31 projektów na łączną wartość 6 mln euro). Wielka Brytania nie dysponuje aktem prawnym bezpośrednio dotyczącym transakcji PPP. Niemniej jednak w ustawodawstwie brytyjskim istnieją akty prawne, które zezwalają organom publicznym na zawieranie umów z podmiotami prywatnymi [Herbst, Jadach-Sepiolo 2012]. Kwestie te reguluje ustawa umożliwiająca władzy lokalnej podpisanie umowy z prywatnym podmiotem na świadczenie określonych usług publicznych [*The Local Government (Contracts) Act 1997*]. Dodatkowo obowiązują dwa akty prawne [The Public Contracts Regulations 2006/5; The Utilities Contracts Regulations 2006/6], stanowiące implementację dyrektyw unijnych dotyczących zamówień publicznych, tj. dyrektywy klasycznej w sprawie procedur udzielania zamówień publicznych [Dyrektywa 2004/18/WE] oraz dyrektywy sektorowej mającej zastosowanie do podmiotów działających w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych [Dyrektywa 2004/17/WE]. Obie te regulacje znajdują zastosowanie do nawiązywania współpracy w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

W Irlandii od 2002 r. funkcjonuje odrębna ustawa dotycząca PPP [*State Authorities Public Private Partnership Arrangements Act 2002*], która przyznaje władzom publicznym uprawnienia do zawierania umów o partnerstwo publiczno-prywatne. Ustawodawstwo Irlandii jest bogate w kwestii PPP. Obok wspomnianej ustawy funkcjonują jeszcze dwie odnoszące się do transportu [Transport (railway infrastructure) act 2015; Roads Act 1993] oraz liczne dokumenty rządowe dotyczące udanego partnerstwa, które pozwalają zrozumieć specyfikę formuły [*Policy Framework for PPP 2003*].

Polska była pionierem w zakresie tworzenia prawa dotyczącego funkcjonowania PPP. Mimo to, z punktu widzenia zaawansowania we wdrażaniu partnerskich projektów na tle państw OECD, znajdujemy się w początkowej fazie rozwoju. Pierwszy akt prawny poświęcony partnerstwu został przyjęty w formie ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym w 2005 r. Ze względu na wiele zastrzeżeń natury formalno-prawnej ustawa ta została zastąpiona nową ustawą o partnerstwie publiczno-prywatnym uchwaloną 19 grudnia 2008 r. Dodatkowo przyjęto nowe regulacje dotyczące koncesji na roboty budowlane lub usługi w postaci ustawy z 9 stycznia 2009 r. Oba

akty prawne uelastyczyły proces przygotowania i wyboru partnera prywatnego dla przedsięwzięć PPP, odformalizowały partnerstwo dzięki zniesieniu obowiązku sporządzania analiz. Doprecyzowano pojęcie przedsięwzięcia, określono zakres przedmiotowy ustaw.

Czechy i Słowacja nie mają odrębnej ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym. Projekty PPP realizowane są na bazie uchwalonych regulacji w zakresie koncesji i zamówień publicznych.

Na podstawie przeprowadzonej analizy aktów prawnych w zakresie regulacji współpracy sektora publicznego z podmiotem prywatnym obowiązujących w podanych badaniu krajach trudno jednoznacznie wskazać na korelację pomiędzy stopniem wykorzystania partnerstwa publiczno-prywatnego a umiejscowieniem przepisów prawnych je regulujących w systemie prawnym państwa. W praktyce rozwiązaniem optymalnym okazuje się to, które jest najskuteczniejsze, sprzyja rozwojowi, czego przejawem jest liczba i wartość zrealizowanych projektów. Każde z państw podejmuje decyzję, czy PPP ma być regulowane w sposób indywidualny, czy wystarczą zmiany w obowiązującym systemie prawnym, aby z sukcesem rozwijać współpracę międzysektorową.

3. Instytucje wspierające PPP w Polsce i w wybranych państwach Unii Europejskiej

Złożoność przedsięwzięć publiczno-prywatnych wymaga prowadzenia ustawicznych działań wspierających, edukacyjnych, promocyjnych i informacyjnych zarówno wśród podmiotów sektora publicznego, jak i wśród podmiotów prywatnych. Praktyka wskazuje, że władze państw wykorzystujących formułę PPP w sposób bezpośredni angażowały się instytucjonalnie w proces rozwoju tejże formuły [Hajdys 2012]. System instytucjonalny różni się w poszczególnych krajach w zależności od zakresu uprawnień poszczególnych jednostek, polityki rządowej wobec PPP i obowiązujących ram prawnych. Stąd nie wykształcił się jeden, wzorcowy model instytucji tworzących infrastrukturę organizacyjno-regulacyjną w zakresie PPP. Różnią się one między sobą m.in. nazwą, statusem własnościowym, organizacją, umiejscowieniem w systemie prawno-gospodarczym. Z punktu widzenia funkcji, jakie pełnią na rynku PPP, można je podzielić na [Ministerstwo Gospodarki 2013b]:

- jednostki odpowiedzialne za kreowanie polityki rządu w zakresie upowszechniania i promocji PPP,
- jednostki odpowiedzialne za koordynację i kontrolę działania innych instytucji rządowych,
- jednostki zapewniające wsparcie podmiotom publicznym w zakresie prawidłowego przygotowania i wdrożenia projektu PPP,
- jednostki certyfikujące zasadność wyboru formuły PPP do realizacji zadania publicznego.

Tabela 1. Wybrane instytucje wspierające rynek PPP w Unii Europejskiej

Nazwa instytucji wspierającej PPP	Status instytucji wspierającej PPP	Zakres uprawnień
<i>Wielka Brytania</i>		
Partnerships UK (PUK)	publiczno-prywatny	– prawno-ekonomiczna pomoc podmiotom publicznym; – tworzenie baz danych i ich udostępnianie podmiotom publicznym;
National Audit Office (NAO)	publiczny	– cena rządowych projektów PFI; – nadzór nad prawidłowością udzielania zamówień publicznych; – cena <i>value for money</i> dla projektów;
Public Account Committee (PAC)	publiczny	– ocena rządowych projektów PFI; – nadzór nad prawidłowością udzielania zamówień publicznych; – ocena <i>value for money</i> dla projektów;
<i>Irlandia</i>		
National Development Finance Agency (NDFA)	publiczny	– usługi doradcze dla władz publicznych realizujących duże projekty inwestycyjne;
Central PPP Unit	publiczny	– nadzorowanie i koordynowanie polityki PPP; – tworzenie ram prawno-instytucjonalnych dla PPP;
<i>Polska</i>		
Baza Projektów PPP	publiczna	– upowszechnianie i promowanie PPP; – sporządzanie analiz dla podmiotów publicznych; – ocena funkcjonowania PPP; – działalność informacyjno-promocyjna;
Platforma PPP	publiczna	– tworzenie przyjaznego klimatu wokół PPP; – merytoryczne wsparcie podmiotów realizujących projekty PPP; – baza danych (akty prawne, publikacje); – działalność szkoleniowo-promocyjna;
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)	publiczna	– wspieranie innowacyjności i aktywności gospodarczej sektora MŚP, w tym w projektach PPP; – działalność szkoleniowa w zakresie PPP;
Instytut Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (IPPP)	prywatna	– działalność informacyjno-szkoleniowa; – promocja PPP; – działalność publikacyjna poświęcona problematyce PPP;
Centrum PPP	prywatna	– promowanie i upowszechnianie wiedzy w zakresie PPP; – działalność publikacyjna;
<i>Czechy</i>		
Centrum PPP	publiczna	– tworzenie dobrych praktyk w zakresie PPP; – zarządzanie bazą danych projektów PPP; – usługi doradztwa dla podmiotów realizujących projekty PPP;
<i>Słowacja</i>		
Komórka PPP przy Ministerstwie Finansów	publiczna	– opracowanie strategii rozwoju PPP; – opiniowanie projektów PPP; – promocja PPP;

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na stronach internetowych poszczególnych państw: www.partnershipsuk.org.uk; www.ppp.gog.ie; www.pppcentrum.cz; www.asociaceppp.cz; www.bazapppp.gov.pl; www.ppp.gov.pl; www.parp.gov.pl; www.ipppl.pl; www.centrum-ppp.pl; www.finance.gov.sk (8.04.2015).

Na rynku PPP mogą funkcjonować instytucje o charakterze publicznym, prywatnym lub mieszanym, umiejscowione przy ministerstwach, jako jednostki wbudowane w strukturę banków lub samodzielne podmioty (agencje, fundacje). Wykaz najważniejszych instytucji wspierających rozwój rynku PPP w wybranych krajach Unii Europejskiej zaprezentowano w tab. 1.

Większość instytucji, których zadaniem jest wspieranie rozwoju PPP, ma charakter publiczny i umiejscowiona jest przy odpowiednich ministerstwach, a więc na szczeblu centralnym. Najwięcej instytucji funkcjonuje w państwach, gdzie rynek PPP jest rozwinięty, a kraje te zaliczane się do światowych liderów (Wielka Brytania, Irlandia).

W Polsce, gdzie rynek projektów PPP znajduje się w początkowej fazie rozwoju, funkcjonuje kilka instytucji. Pierwszą działającą na polskim rynku instytucją był Instytut PPP powstały w 2003 r. jako fundacja. Zadaniem instytutu jest promocja współpracy pomiędzy sektorem publicznym a prywatnym, wyrażająca się w działalności szkoleniowo-konferencyjnej i publikacyjnej. Instytut jest wydawcą znanego na rynku czasopisma „Forum PPP”, organizatorem konferencji krajowych i międzynarodowych (Speed uppp) poświęconych problematyce PPP oraz czynnie uczestniczy w monitorowaniu rozwoju rynku PPP (raporty IPPP). W ramach współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości realizuje projekt systemowy pt. *Partnerstwo publiczno-prywatne*, którego celem jest promowanie modelu PPP, upowszechnianie wiedzy w zakresie PPP wśród przedstawicieli sektora publicznego i przedsiębiorców. Wymiernym efektem współpracy były systematycznie odbywające się seminaria połączone z praktycznymi warsztatami mającymi na celu ukazanie specyfiki funkcjonowania mechanizmu PPP.

Drugą prywatną instytucją jest Fundacja Centrum PPP założona w 2008 r. jako niezależna inicjatywa obywatelska promująca i upowszechniająca wiedzę na temat PPP. Centrum nie tylko aktywnie promuje formułę partnerstwa, ale także przygotowuje systematyczne publikacje związane z rozwojem rynku PPP w Polsce, prezentuje rozwiązania sektorowe, np. w ochronie zdrowia, gospodarce odpadami, gospodarce komunalnej. Wydało dwie istotne publikacje związane z procedurą zawarcia partnerstwa: *Kodeks dobrych praktyk PPP* oraz *Ścieżkę dojścia podmiotu publicznego do opracowania projektu PPP*.

Na szczeblu centralnym wsparciem instytucjonalnym PPP zajmują się dwie jednostki utworzone odpowiednio przy Ministerstwie Gospodarki – Baza PPP oraz przy Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju – Platforma PPP. Ministerstwo Gospodarki, zgodnie z art. 3 ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym, jest organem administracji centralnej odpowiedzialnym za upowszechnienie i promowanie partnerstwa publiczno-prywatnego. Spoczywa na nim odpowiedzialność za dokonywanie analiz i ocenę funkcjonowania PPP, w tym monitorowanie stanu i perspektyw finansowego zaangażowania sektora prywatnego w przedsięwzięcia realizowane w formule PPP [Bejm (red.) 2010]. Portal internetowy (bazappp.gov.pl) składa się z czterech zakładek obejmujących: bazę projektów (planowanych i realizowanych), publikacje,

pomoc oraz przydatne linki. W zakładce Publikacje zawarty jest wykaz aktów prawnych krajowych oraz Unii Europejskiej. Natomiast w zakładce Przydatne linki zamieszczono wykaz podstawowych instytucji zajmujących się problematyką PPP wraz z ich internetowymi adresami. Ponadto na stronie Ministerstwa Gospodarki w zakładce Wspieranie przedsiębiorczości zamieszczane są aktualne opracowania i raporty z monitorowania rynku PPP w Polsce oraz informacje o pracach związanych ze zmianami regulacji w zakresie PPP. Ministerstwo Gospodarki jest organizatorem systematycznych szkoleń i konferencji w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego.

Aktywnie w promowanie PPP włączyło się Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Prowadzony przez nie portal Platforma PPP powstał w 2011 r. w wyniku podpisania porozumienia w sprawie *Platformy współpracy w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego* – z wyszczególnionymi w porozumieniu ministerstwami, przedstawicielami agend rządowych, banków i władz samorządowych. Misją portalu jest wzmocnienie potencjału instytucji publicznych do dostarczania wysokiej jakości, efektywnych kosztowo usług publicznych i infrastruktury oraz zwiększenie skuteczności i efektywności samorządów w realizacji projektów PPP [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2011]. Działania Platformy PPP koncentrują się wokół informacji bieżących dokonujących się na rynku PPP, szkoleń i konferencji organizowanych przez zespół sterujący. Ponadto, podobnie jak w przypadku bazy PPP, Platforma PPP oferuje dostęp do bazy aktów prawnych. Szczególną uwagę zwraca się na rozwiązania hybrydowe, czyli połączenie PPP z dotacją uzyskaną z Unii Europejskiej. Na portalu można także zapoznać się z wzorcowymi dokumentami przygotowanymi dla konkretnych projektów, co może stanowić źródło informacji i bazę dla podmiotów planujących realizację inwestycji w formule PPP.

Działania Bazy PPP i Platformy PPP należy uznać za pożyteczne, a zarazem inspirujące poprzez upublicznienie wielu informacji i dokumentów stanowiących podstawę dla podmiotów publicznych rozpoczynających procedurę partnerstwa. Zapoznanie się z przepisami prawnymi, wykazem szkoleń czy konferencji, wgląd w dokumentację konkretnych projektów stanowi podłoże do zapoznania się ze specyfiką PPP i pozwala podjąć decyzję, jak kształtować prace zmierzające do wdrożenia formuły PPP dla konkretnego projektu.

4. System wsparcia partnerstwa publiczno-prywatnego w ocenie jednostek samorządu terytorialnego

Z dostępnych na rynku raportów poświęconych PPP w Polsce [Herbst, Jadach-Sepioło 2012; NIK 2012; Ministerstwo Gospodarki 2013a; Hausner 2013] oraz badania ankietowego¹ przeprowadzonego przez autorkę jednoznacznie wynika, że rynek

---

¹ Badanie ankietowe przeprowadzone w 2012 r. w jednostkach samorządu terytorialnego, które opublikowały ogłoszenie o wyborze partnera prywatnego w BZP lub Dzienniku Urzędowym UE oraz w miastach będących siedzibą organów zarządczych lub/i stanowiących województw.

PPP zdominowany jest przez jednostki samorządu terytorialnego. Zaledwie jeden projekt przygotowywany jest przez władzę publiczną szczebla centralnego, tj. budowa sądu w Nowym Sączu. To oznacza, że poszczególne samorządy, przygotowując projekt PPP, skazane są na wypracowanie własnych procedur postępowania oraz własnej dokumentacji. Brak doświadczenia oraz zaplecza instytucjonalnego powoduje, zdaniem badanych, duży odsetek projektów niezrealizowanych. Potwierdzenie takiego stanu znajdujemy w faktycznych wielkościach. W latach 2009-2013 łączna liczba wszystkich ogłoszonych postępowań planowanych do realizacji w formule PPP wyniosła 277. Liczba wszczętych postępowań (po wyeliminowaniu postępowań unieważnionych) o wybór partnera prywatnego wyniosła 216. W konsekwencji zawarto łącznie 58 umów, co stanowi 27% skuteczności postępowania [Ministerstwo Gospodarki 2013a].

Skąd taka niska skuteczność? W opinii badanych są dwa główne powody powolnego rozwoju rynku PPP w Polsce. Pierwszy to niesprzyjające regulacje prawne. Pomimo że zmieniono ustawę o partnerstwie publiczno-prywatnym i uchwalono nową o koncesji na roboty budowlane lub usługi, to nadal samorządowcy uważają, że przepisy nie są spójne i jednoznaczne, co nie ułatwia zawarcia umowy o PPP (tab. 2). Wskazuje się także na destabilizacyjną funkcję rozporządzeń wydanych przez Ministerstwo Finansów [Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011; Rozporządzenie Ministra Finansów z 2 marca 2010]. Zapisy w nich zawarte wywołały publiczną dyskusję oraz zahamowały działania samorządów nad projektami partnerskimi, o czym najlepiej świadczy wypowiedź jednego ze skarbników: „największą barierę w rozwoju PPP w Polsce upatruję w niestabilności i niejednorodności interpretacji przepisów prawa i braku konsensusu wszystkich instytucji, od

Tabela 2. Struktura oceny ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz ustawy o koncesji na roboty budowlane i usługi przez badane jednostki samorządu terytorialnego

Akt prawny	Struktura udzielonych odpowiedzi (%)		
	<i>ułatwia realizację projektów PPP</i>	<i>jest obojętna dla projektów PPP</i>	<i>utrudnia realizację projektów PPP</i>
JST, które opublikowały ogłoszenie o wybór partnera prywatnego			
Ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym	24	27	49
Ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi	48	29	23
Miasta będące siedzibą władz stanowiących/zarządzających województw			
Ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym	28	22	50
Ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi	50	35	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

których powinniśmy oczekiwać wsparcia, między innymi urzędów skarbowych, RIO, ministerstw – finansów, infrastruktury czy gospodarki” [Debata o PPP 2014].

Wyniki ankiety wskazały, że ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym jest regulacją, która utrudnia zawarcie umowy o PPP (49% odpowiedzi wśród wszystkich JST, które zamieściły ogłoszenie o wybór partnera prywatnego, oraz 50% wśród władz samorządów wojewódzkich). Ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi postrzegana była jako akt prawny ułatwiający realizację zadania we współpracy z partnerem prywatnym. W opinii zarówno samorządów, które opublikowały ogłoszenie, jak i przedstawicieli władz wojewódzkich ustawa ta postrzegana była jako korzystniejsza i łatwiej było w myśl jej przepisów zawrzeć umowę o współpracy.

Ocenie poddany był także zakres wsparcia instytucjonalnego w Polsce (tab. 3).

Tabela 3. Struktura ocen wsparcia instytucjonalnego PPP w Polsce (liczba)

Skala ocen	Miasta będące siedzibą władz stanowiących/ zarządzających województw
Bardzo dobre	1
Dobre	1
Przeciętne	9
Słabe	7
Żadne	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wśród ankietowanych dominował pogląd, że wsparcie partnerstwa przez administrację rządową jest niewystarczające, co przełożyło się na ocenę przeciętną lub słabą (16 odpowiedzi). Zaledwie w dwóch przypadkach oceniono je jako bardzo dobre lub dobre. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że są to opinie wyrażane do końca 2011 r. (podobne wnioski wynikają z badań A. Jachowicz prowadzonych w latach 2009-2014 [Jachowicz 2015]).

Wyraźnie należy także wskazać, że przez ostatnie dwa lata działania zespołów działających zarówno przy Ministerstwie Gospodarki, jak i przy Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju zostały zintensyfikowane, czego przejawem są pierwsze dokumenty stanowiące wzory dla nowych postępowań. Należy mieć nadzieję, że aktywne włączenie się w działalność doradczą i analityczną tych zespołów oraz realizacja projektu rządowego (budowa sądu w Nowym Sączu) przełożą się na tworzenie bazy dokumentów i dobrych praktyk.

5. Zakończenie

Przeprowadzona analiza wsparcia prawno-instytucjonalnego rynku partnerstwa publiczno-prywatnego w wybranych państwach pozwala stwierdzić, że nie wszystkie analizowane kraje mają odrębną regulację prawną dedykowaną bezpośrednio PPP.

W każdym z analizowanych państw funkcjonuje system prawny, który pozwala na zawieranie podmiotom publicznym kontraktów z prywatnymi partnerami w celu realizacji zadań publicznych. Nie zawsze musi to być ustawa bezpośrednio dotycząca PPP. Dostosowanie obowiązującego prawa gospodarczego dla potrzeb PPP sprzyja rozwojowi rynku PPP, czego pozytywnym przykładem jest Wielka Brytania.

Wyniki analizy pokazują także, że w każdym z państw funkcjonują jednostki do spraw PPP (publiczne, prywatne), których zadaniem jest wspieranie, promocja, analiza rynku PPP. Umieszczenie jednostek ds. PPP przy organach administracji centralnej sprzyja stworzeniu przyjaznego klimatu wokół partnerstwa i wypracowaniu standardów postępowania, wzorów dokumentów, dobrych praktyk.

W Polsce, pomimo adresowanych do PPP regulacji prawnych, rynek rozwija się powoli. Wskazuje się na wiele przyczyn takiego stanu rzeczy, od braku stabilnych, jasnych regulacji prawnych po brak odpowiedniego wsparcia instytucjonalnego. Pomimo funkcjonowania od kilku lat przy Ministerstwach: Gospodarki oraz Infrastruktury i Rozwoju odpowiednich zespołów sterujących, wsparcie to oceniane jest przez badane jednostki samorządu terytorialnego jako niewystarczające. Podmioty publiczne zainteresowane wdrażaniem PPP oczekują szeroko zakrojonych bezpłatnych działań o charakterze doradczym, konsultacyjnym i analitycznym, które uruchomią mechanizm wypracowania standardów realizacji projektów PPP w Polsce. Brak takiego działania spowoduje, że nadal będziemy postrzegani jako pionierzy w tworzeniu prawa, w przypadku zaś realizacji umów PPP będziemy zamykać listę uczestników rynku.

Literatura

- Bejm M. (red.), 2010, *Ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa.
- Debata o PPP. Rynek PPP w Polsce. 5 lat funkcjonowania ustawy o PPP*, 2014, Centrum PPP, Warszawa, www.centrum-ppp.pl/templates/download/1007%2032847651_6_po%20korekcje.pdf (8.04.2015).
- Dyrektywa 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynująca procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, Dz. U. L 134, 30.04.2004.
- Dyrektywa 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi, Dz. U. L 134 z 30.04.2004.
- European PPP Expertise Centre Market, 2014, Update Review of the European PPP Market in 2014, www.eib.org (7.04.2012).
- Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions, Komisja Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów, 2004, Pe 374.146v01-00.
- Guidelines for Successful Public-Private Partnerships, 2004, Komisja Europejska, COM (2004) 327, Bruksela.
- Hajdys D., 2012, *Instytucjonalne wsparcie partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce*, [w:] *Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego wobec procesów rozwoju regionów. VIII Forum Samorządowe*, J. Buko (red.), Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 727, Ekonomiczne Problemy Usług nr 100, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.

- Hajdys D., 2013, *Uwarunkowania partnerstwa publiczno-prywatnego w finansowaniu inwestycji jednostek samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Hausner J., 2013, *Raport o partnerstwie publiczno-prywatnym w Polsce*, Centrum PPP, Warszawa, www.centrum-ppp.pl/templates/download/rap_PPP_ostateczna_wersja.pdf (8.04.2015).
- Herbst I., Jadach-Sepiolo A., 2012, *Raport z analizy danych zastanych na potrzeby analizy potencjału podmiotów publicznych i przedsiębiorstw do realizacji projektów partnerstwa publiczno-prywatnego*, PARP, Warszawa.
- Jachowicz A., 2015, *Partnerstwo publiczno-prywatne narzędziem efektywnej realizacji zadań publicznych*, Difin, Warszawa.
- Komunikat wyjaśniający Komisji w sprawie stosowania prawa wspólnotowego dotyczącego zamówień publicznych i koncesji w odniesieniu do zinstytucjonalizowanych partnerstw publiczno-prywatnych, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, 2008/C91/02.
- Ministerstwo Gospodarki 2013b, *Raport – porównanie systemów wspierania PPP w wybranych krajach, 2013*, Departament Instrumentów Wsparcia, Wydział Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, Warszawa.
- Ministerstwo Gospodarki, 2013a, *Raport rynku PPP. Ocena obecnego stanu i perspektyw finansowego zaangażowania sektora prywatnego i publicznego w rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce*, Warszawa.
- NIK, 2012, *Realizacja przedsięwzięć w systemie partnerstwa publiczno-prywatnego*, Warszawa.
- Policy Framework for Public Private Partnership (PPP) in Ireland Evolution of PPP Policy in Ireland, Infrastructure and PPP Section*, 2003, Department of the Environment, Heritage and Local Government, www.environ.ie/en/Publications/DevelopmentandHousing/PPP/FileDownload,1723,en.pdf (7.04.2015).
- Railway Infrastructure Act 2001*, <http://www.irishstatutebook.ie/pdf/2001/en.act.2001.0055.pdf> (7.04.2015).
- Roads Act 1993 no. 33, <http://www.legislation.nsw.gov.au/inforcepdf/1993-33.pdf?id=a82dfc6-0797-4030-f2ce-a3f8a66cb109> (7.04.2015).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, Dz. U. z 2010, nr 38, poz. 207 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, Dz. U. z 2011, nr 298, poz. 1767.
- State Authorities Public Private Partnership Arrangements Act 2002*, http://ppp.gov.ie/wp/files/documents/legislation/state_authorities_act.pdf (7.04.2015).
- The Local Government (Contracts) Act 1997*, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/65/introduction> (7.04.2015).
- The Public Contracts Regulations 2006/5*, http://www.legislation.gov.uk/uksi/2006/5/pdfs/uksi_20060005_en.pdf (7.04.2015).
- The Utilities Contracts Regulations 2006/6*, http://www.legislation.gov.uk/uksi/2006/6/pdfs/uksi_20060006_en.pdf (7.04.2015).
- Transport (railway infrastructure) act, 2001, no 55, <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2001/act/55/enacted/en/html> (7.04.2015).
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, Dz. U. z 2009 r., nr 9, poz. 100 ze zm.
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, Dz. U. z 2005 r., nr 169, poz. 1420 ze zm.
- Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi, Dz. U. z 2009 r., poz. 101 ze zm.
- World Bank, 2014, *Examples of PPP Laws*, <http://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/legislation-regulation/laws/ppp-and-concession-laws#UK-PPP> (7.04.2015).